

פתח דבר

העבודה על ספר זה החלה בשנת 2001, במסגרת פרויקט פוסט-דוקטורט במכון "הקשרים" לחקר הספרות והתרבות היהודית והישראלית באוניברסיטת בן-גוריון ובליוי ראש המכון, פרופ' יגאל שוורץ. במסגרת זו הוצע לסטודנטים בתואר השני בספרות עברית סמינר בנושא הוצאה לאור בהנחיית פרופ' חיים באר ובהנחייתי ובמהלכו כתבו עבודות על מו"לים שונים. מטרת הפרויקט, שהחל בשיתוף התאחדות הוצאות ספרים בישראל, הייתה לכתוב ספר שיספר את תולדות ההוצאה לאור בעברית בארץ. ספר על תולדות המו"לות הוא עקרוני בחקר כל תרבות, על אחת כמה וכמה בתרבות העברית המודרנית שהתחדשה בארץ, שהספרים וההוצאות לאור הן חלק משמעותי בבניינה. למרות זאת, ספר מקיף כזה אינו מצוי על מדף הספרים. עובדה זו היא שדחפה אותי לקר הגמר על-אף מכשולים שעמדו לספר זה בדרכו אל האור, חלקם מבעלי עניין, שמסיבות שונות ומשונות, שאין כאן המקום לפרטן, הובילו לדחיית פרסומו.

15 שנים לאחר שהחל מחקר רחב יריעה זה, ואחרי שעודכנו חומריו עד לימים אלה ממש, אני מגיש את הספר לקוראים ללא תמורה, פרט לבקשה להקפיד על איזכור ראוי של החומרים המתפרסמים כאן כשמצטטים מתוך הספר בעבודות אקדמיות ובבימות אחרות. במבט לאחור על כל הפרויקט, נראה לי נכון וברור מאליי כי ספר בו מוזכרים רוב מוחלט של המו"לים המפרסמים בארץ יצא לאור דווקא בהוצאה עצמית, שאינה כפופה ללחצים של אחד או יותר מן המו"לים, בשונה מהאופן בו אמור היה הספר להתפרסם בגלגולו הראשון.

אני מבקש להודות לכל מי שתמך בפרויקט:

- למכון "הקשרים" והעומד בראשו, פרופ' שוורץ, שהזמין אותי לאוניברסיטת בן-גוריון ונתן את הדחיפה בשלבים הראשונים של הפרויקט.
- מעומק הלב אני מודה לסופר פרופ' חיים באר שליווה ותמך בשנות המשבר. חיים המשיך להשתמש בספר בגרסתו הישנה כאחד מבסיסי הסמינר,

שהמשיך להעביר בנושא המו"לות העברית במשך שנים רבות. גם אם לא ידע זאת, מילותיו הטובות עמדו לנגד עיניי כשעבדתי על הספר.

- בשלבים הראשונים של הפרויקט נעזרתי בעוזרי מחקר שסייעו לי בראיונות ובליקוט החומרים. אני מודה לאלון הדר, מרב נשר, ודניה עמיחי-מיכלין על עזרתם. תרומתם נזכרה גם באופן מיוחד בתוך הפרקים אותם העשירו.
- כאמור, במסגרת הסמינר שהעברתי בשעתו באוניברסיטת בן-גוריון ליוויתי מספר סטודנטיות מצויינות, שכתבו עבודות על מו"לים ספציפיים, ואני מבקש להוקיר את תרומתן (בסוגריים הפרק הספציפי לו תרמו): אורית בראון (שלגי), הגר ינאי (רסלינג), יהודית פרטוש (ידיעות ספרים), שירה סתיו (בבל), וחנה קליימן (שוקן). בתוך הספר אפשר למצוא אזכור לתרומתן בהקשרים הרלוונטיים.
- תודות לדורון ליבנה שליווה את הספר לפני מספר שנים כעורך לשוני, ותרם מידיעותיו וכשרונו גם מעבר לעריכה זו. מורן אביטל השלימה את המלאכה ותודתי על בניית המפתחות לספר זה.
- אני מבקש להודות לחברתי, כרמית ספיר-ויץ, שבשנה האחרונה לעבודה על הספר, קראה, ערכה, ונתנה את הדחיפה שהייתי זקוק לה כדי להוציאו לאור.
- תודה רבה לאחי, ליאור נייגר, על עיצוב שער הספר ותמיכה במהלך כתיבתו.
- הפקת הספר נעזרה במיומן-המון, ואני מוקיר תודה לכל 75 התומכים שרכשו את הספר מראש ב-"Headstart" והשיבו רוח במפרשי פרויקט זה.
- מעל לכל, תודות עצומות, שאין מילים יכולות לבטאן, לשתי הנשים המלוות את חיי: רעייתי, עינת קרנץ-נייגר, ואמי, ד"ר מרים נייגר-פליישמן, שליוו את הספר בקריאה מדוקדקת, בעצות חכמות ובהערות טובות, ולא פחות חשוב מזה – במילות עידוד ותמיכה. הספר הזה מוקדש להן.

אשמח לשמוע תגובות, הצעות והערות מקוראי הספר, שגם להם מסורה תודתי.

מוטי נייגר
ירושלים, 2017